



**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН
ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ**

Тошкент шахри

2022 йил 6 май

4-1001-2204/10384-сонли иш

Тошкент туманлараро иқтисодий суди, судья И.Хамраевнинг раислигида, судья ёрдамчиси И.Эгамбердиевнинг котиблигида, “NATURE COTTON” МЧЖнинг «Азамат баходир Агро» Ф/Х ҳисобидан 63.574.070 сўм асосий қарз ва 31.787.035 сўм пеняни ундириш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича иқтисодий ишни тарафлардан: даъвогар вакили – В.Соҳибов (ишончнома асосида), иштирокида очик суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

А Н И Қ Л А Д И:

“NATURE COTTON” МЧЖ (бундан буён матнда даъвогар деб юритилади) ва «Азамат баходир Агро» Ф/Х (бундан буён матнда жавобгар деб юритилади) ўртасида 2019 йил 25 декабрда 36-сонли ва 2020 йил 1 мартда П-15-сонли контрактация шартномалари тузилиб, унга асосан даъвогар шартномаларнинг 1.2. ва 1.4. бандларида кўрсатилган микдордаги пахта хом ашёси ва уруғлик пахтани жавобгарга тайёрлаб бериш, жавобгар эса тайёрланган махсулотни қабул қилиб олиш ҳамда унинг ҳаққини тўлаш мажбуриятини олган.

Даъво аризада келтирилишича, даъвогар томонидан шартнома шартлари тўлиқ бажарилиб, жавобгарга жами 63.574.070 сўмлик махсулот тайёрланиб етказиб берилган бўлсада, жавобгар томонидан тайёрланиб етказилган махсулотнинг ҳаққини тўлаш бўйича мажбурият бажарилмаслиги оқибатида даъвогарнинг олдида қарздорлик юзага келган.

“NATURE COTTON” МЧЖ Тошкент туманлараро иқтисодий судининг 2022 йил 31 январдаги ҳал қилув қарори билан банкрот деб эълон қилиниб, унга нисбатан тугатиш тартиб –таомили қўлланган.

Даъвогар судга мурожаат қилиб, жавобгар ҳисобидан 63.574.070 сўм асосий қарз ва 31.787.035 сўм пеняни ундиришни сўраган.

Суд мажлисида иштирок этган даъвогар вакили даъво талабларини қўллаб-қувватлаган ҳолда, 2020 йил 1 мартда П-15-сонли контрактация шартномаси йўқолганлиги, бироқ тарафлар ўртасида тасдиқланган ҳисоб-фактураларга асосан махсулот тайёрланиб етказилганлиги тўғрисида тушунтириш бериб, даъвони тўлиқ қаноатлантиришни сўради.

Жавобгар вакиллари суд муҳокамасида иштирок этишмади ва даъво талаблари бўйича ўзларининг фикр ва мулоҳазаларини билдиришмади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг (бундан буён матнда ИПК деб юритилади) 128-моддасига асосан агар суд иқтисодий



суд ишларини юритиш иштирокчиси ўзига юборилган ажримнинг кўчирма нусхасини олганлиги ёки ушбу Кодексда назарда тутилган бошқа усулда хабардор қилинганлиги тўғрисида суд мажлиси бошлангунига қадар маълумотларга эга бўлса, ушбу иштирокчи тегишли тарзда хабардор қилинган деб ҳисобланади.

ИПКнинг 170-моддаси учинчи қисмига асосан иш муҳокамасининг вақти ва жойи тўғрисида тегишли тарзда хабардор қилинган жавобгар, учинчи шахслар суд мажлисига келмаса, низо уларнинг йўқлигида ҳал қилиниши мумкин.

Суд тарафлар вакиллариининг тушунтиришларини тинглаб, иш хужжатларини ўрганиб чиқиб, қуйидагиларга асосан даъво талабларини қисман қаноатлантиришни ҳамда ишни кўриш билан боғлиқ суд харажатларини даъво талабларининг қаноатлантирилган қисми бўйича тарафлар зиммасига юклашни лозим топади:

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг (бундан буён матнда ФК деб юритилади) 234-моддаси 1-қисмига асосан

мажбурият — фуқаролик ҳуқуқий муносабати бўлиб, унга асосан бир шахс (қарздор) бошқа шахс (кредитор) фойдасига муайян ҳаракатни амалга оширишга, чунончи: мол-мулкни топшириш, ишни бажариш, хизматлар кўрсатиш, пул тўлаш ва ҳоказо ёки муайян ҳаракатдан ўзини сақлашга мажбур бўлади, кредитор эса — қарздордан ўзининг мажбуриятларини бажаришни талаб қилиш ҳуқуқига эга бўлади.

ФКнинг 234-моддасига асосан, мажбуриятлар — шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқиши назарда тутилган.

Мазкур ҳолда мажбуриятлар контрактация ва олди-сотди шартномасидан келиб чиққан.

ФКнинг 465-моддасига асосан контрактация шартномасига мувофиқ қишлоқ хўжалиги маҳсулотини етиштирувчи қишлоқ хўжалиги маҳсулотини қайта ишлаш ёки сотиш учун бундай маҳсулотни харид қиладиган шахсга - тайёрловчига шартлашилган муддатда топшириш (топшириб туриш) мажбуриятини олади, тайёрловчи эса бу маҳсулотни қабул қилиш (қабул қилиб туриш), унинг ҳақини шартлашилган муддатда белгиланган баҳода тўлаш (тўлаб туриш) мажбуриятини олади.

ФКнинг 386-моддасига асосан олди-сотди шартномаси бўйича бир тараф (сотувчи) товарни бошқа тараф (сотиб оловчи)га мулк қилиб топшириш мажбуриятини, сотиб оловчи эса бу товарни қабул қилиш ва унинг учун белгиланган пул суммаси (баҳоси)ни тўлаш мажбуриятини олади.

Иш хужжатларидан аниқланишича, даъвогар ва жавобгар ўртасида 2019 йил 25 декабрда 36-сонли контрактация шартномаси ва 2020 йил 1 мартда П-15-сонли олди-сотди шартномалари тузилган.

Контрактация шартномасига асосан даъвогар шартномаларнинг 1.2. ва 1.4. бандларида кўрсатилган микдордаги пахта хом ашёси ва уруғлик пахтани жавобгарга тайёрлаб бериш, жавобгар эса тайёрланган маҳсулотни қабул қилиб олиш ҳамда унинг ҳақини тўлаш мажбуриятини олган.



Тарафлар ўртасидаги олди-сотди шартномасига асосан даъвогар жавобгарга махсулот етказиши, жавобгар эса уларни қабул қилиб ҳаққини тўлаш мажбуриятини олган.

Даъво аризада келтирилишича, даъвогар томонидан шартнома шартлари тўлиқ бажарилиб, жавобгарга жами 63.574.070 сўмлик махсулот тайёрланиб етказиб берилган бўлсада, жавобгар томонидан тайёрланиб етказилган махсулотнинг ҳаққини тўлаш бўйича мажбурият бажарилмаслиги оқибатида даъвогарнинг олдида қарздорлик юзага келган.

“NATURE COTTON” МЧЖ Тошкент туманлараро иқтисодий судининг 2022 йил 31 январдаги ҳал қилув қарори билан банкрот деб эълон қилиниб, унга нисбатан тугатиш тартиб –таомили қўлланган.

Даъвогар судга мурожаат қилиб, жавобгар ҳисобидан 63.574.070 сўм асосий қарз ва 31.787.035 сўм пеняни ундиришни сўраган.

ФКнинг 236-моддасига асосан, мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонун ҳужжатларига мувофиқ, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса – иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ лозим даражада бажарилиши керак.

Суд иш ҳужжатларини ўрганиб, даъвогарнинг даъво талабидаги сумма тўлиқ асосли эканлиги тўғрисидаги хулоса билан келиша олмади. Чунки, даъвогар томонидан судга тақдим этилган ҳужжатларга асосан 2019 йил 25 декабрда 36-сонли шартномага асосан 56.239.020 сўмлик махсулот етказилиб ушбу ҳолат 2020 йил 10 октябрдаги 06/35-сонли ҳисоб фактурада ўз аксини топган.

Мазкур ҳисоб-фактура жавобгар томонидан тасдиқланмаган.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йил 14 августдаги 489- сонли Қарори билан тасдиқланган “Ҳисобварақ-фактураларнинг шакллари ҳамда уларни тўлдириш, тақдим этиш ва қабул қилиш тартиби тўғрисида”ги Низомнинг 2- бандига кўра “Ҳисобварақ-фактура - Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодексига мувофиқ уни тақдим этиш мажбуриятига эга бўлган товарларни (хизматларни) сотувчи (етказиб берувчи) томонидан расмийлаштириладиган қатъий белгиланган намунадаги (форматдаги), товарлар ҳақиқатда жўнатилганлигини ёки хизматлар кўрсатилганлигини ва уларнинг қийматини тасдиқловчи ҳужжат ҳисобланади”.

Мазкур Низомнинг 63- бандига мувофиқ “Етказиб берувчи томонидан тақдим этилган электрон ҳисобварақ-фактура ўн календарь кун ичида сотиб олувчи томонидан электрон рақамли имзо билан тасдиқланиши ёки сабаби кўрсатилган ҳолда рад этилиши шарт.

Сотиб олувчи томонидан белгиланган муддатда тасдиқланмаган ёки рад этилмаган электрон ҳисобварақ-фактура тасдиқланган ҳисобланади”.

Шу сабабли даъвогар томонидан юборилган ҳисоб-фактуранинг рад этилмаганлиги ҳолатидан келиб чиқиб, ҳисоб-фактура тасдиқланган ҳамда махсулот етказилган деган хулосага келди.

Бироқ, суд даъвогарнинг 2020 йил 1 мартда П-15-сонли олди-сотди шартнома бўйича 7.345.050 сўмлик махсулотлар етказиб берилганлиги тўғрисидаги вазлари билан тўлиқ келиша олмайди.



Чунки, судга такдим этилган хужжатлардан кўринишича, 20/05-224-сонли 1.014.300 сўмлик ҳисобварақ фактура электрон эмас ёзма шаклда шакллантирилган бўлиб, жавобгар томонидан тасдиқланмаган. Шу сабабли суд ушбу хужжатни даъвогарнинг махсулот етказганлигини тасдиқловчи хужжат сифатида қабул қила олмайди.

Шу сабабли суд 2020 йил 1 мартда П-15-сонли олди-сотди шартнома бўйича иккитомонлама тасдиқланган ҳисоб-фактурага асосан 6.330.750 сўмлик махсулот етказилган деган хулосага келди.

Юқоридагиларни инобатга олган ҳолда суд даъвогарнинг даъво талабидаги асосий қарзни ундириш тўғрисидаги қисмини қисман 62.569.770 сўмга қаноатлантиришни лозим деб топади.

Шунингдек, даъвогар жавобгар томонидан мажбуриятларнинг ўз вақтида бажарилмаганлиги учун 31.787.035 сўм пеняни ундиришни сўраган.

Ўзбекистон Республикасининг “Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятининг шарномавий-ҳукукий базаси тўғрисида”ги қонунининг 7-моддасига асосан хўжалик шартномаси тарафлари тузилган хўжалик шартномалари бўйича зиммаларига олинган мажбуриятларни ўз вақтида ва тегишли тартибда бажаришлари шарт.

ФКнинг 244-моддаси 1-хатбошисига агар қонун хужжатлари ёки шартномада назарда тутилган бўлмаса, мажбуриятни бажаришни кечиктиришга ёки уни бўлиб-бўлиб бажаришга йўл қўйилмаслиги қайд этилган.

ФКнинг 333-моддасига асосан, қарздор айби бўлган тақдирда мажбуриятни бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги учун, агар қонун хужжатларида ёки шартномада бошқача тартиб белгиланган бўлмаса, жавоб бериши назарда тутилган.

2019 йил 25 декабрда 36-сонли шартноманинг 5.3. бандида товар ҳақини ўз вақтида тўламаганлик учун ҳар бир кечиктирилган тўлов куни учун тўланмаган сумманинг 0,4% миқдорида аммо тўланмаган умумий сумманинг 50% ошмаган миқдорда пеня тўлаши назарда тутилган.

2019 йил 25 декабрда 36-сонли шартномага асосан 56.239.020 сўм қарздорлик мавжудлигини эътиборга оладиган бўлсак, унинг 50% 28.119.510 сўмни ташкил этади ва суд ушбу пеня суммасини асосли деб топади.

Чунки, 2020 йил 1 мартда П-15-сонли олди-сотди шартноманинг даъвогар томонидан судга такдим этилмади ва ушбу шартнома бўйича мажбуриятнинг бажарилмаганлиги бўйича жавобгарлик асослари исботлаб берилмади.

ФКнинг 326-моддаси талабларига кўра суд, қарздор ва кредиторнинг манфаатларини ҳисобга олиб, кредиторга тўланиши лозим бўлган неустойкани камайитириш ҳуқуқига эга.

Шу сабабли суд жавобгарнинг моддий аҳволини инобатга олган ҳолда даъво талабида сўралган пеня суммасининг асосли деб топилган қисмини 7.000.000 сўмга камайтирган ҳолда қаноатлантиришни лозим деб ҳисоблайди.

ИПКнинг 118-моддасига асосан, суд ҳаражатлари ишда иштирок этувчи шахсларга уларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдorigа мутаносиб равишда юкланиши белгиланган.

Юқоридагиларни инобатга олиб, ФКнинг 14, 234, 236, 244, 326, 333, 449-моддалари, ИПКнинг 118,176-179-моддаларини қўллаб, суд



ҚАРОР ҚИЛДИ:

“NATURE COTTON” МЧЖнинг даъво талаблари қисман қаноатлантирилсин.

«Азамат баходир Агро» Ф/Х ҳисобидан “NATURE COTTON” МЧЖ фойдасига 62.569.770 сўм асосий қарз, 7.000.000 сўм пеня ҳамда 21.600 сўм почта харажати ундирилсин.

Даъво талабларининг қолган қисмини қаноатлантириш рад қилинсин.

«Азамат баходир Агро» Ф/Х ҳисобидан республика бюджетига 1.813.785,6 сўм давлат божи ундирилсин.

“NATURE COTTON” МЧЖ ҳисобидан республика бюджетига 93.436,5 сўм давлат божи ундирилсин.

«Азамат баходир Агро» Ф/Х ҳисобидан Тошкент туманлараро иқтисодий суди фойдасига 21.600 сўм почта харажати ундирилсин.

Ҳал қилув қарори қонуний кучга киргач ижро варақалари берилсин.

Мазкур ҳал қилув қарори устидан бир ойлик муддат ичида апелляция тартибида шикоят қилиш (протест келтириш) мумкин.

Судья

И.Хамраев

